

Житомирська обласна бібліотека для дітей Житомирської обласної ради

« Мудрість книг об'єднує родину »

Методично-бібліографічні рекомендації бібліотекарям

Ж и т о м и р – 2015

Мудрість книг об'єднує родину : методично-бібліографічні рекомендації бібліотекарям / Обласна бібліотека для дітей Житомирської обласної ради ; укл. Т.О.Кушнір. – Житомир, 2015. – 13 с.

Укладач: Т. О. Кушнір, головний методист науково-методичного сектору

Відповідальна за випуск: О. Г. Лепілка, директор обласної бібліотеки для дітей Житомирської обласної ради, Заслужений працівник культури України

Міжнародний день сімей, заснований Генеральною Асамблеєю ООН у 1993 році, відзначається 15 травня. Спрямування уваги громадськості на багаточисельні проблеми сім'ї в усіх країнах світу стало головною метою його започаткування.

Наслідком започаткування Міжнародного дня сімей стало запровадження у багатьох країнах світу Національних Днів Сім'ї (2013 рік в Україні було проголошено Роком сім'ї), які передбачають проведення різних заходів, акцій на захист сімей.

Формування духовної культури особистості завжди здійснювалося через читання. Книги є не тільки джерелом інформації, але й своєрідними ліками для душі і серця, засобом спілкування із оточуючим світом.

Кращі дитячі книги, які є зразком високого художнього слова - прози і поезії, виховують у дітей почуття прекрасного і роблять їх життя повнішим, цікавішим. Дитячі книги з малих років прищеплюють дитині добрі почуття і благородні думки, пробуджують до хороших вчинків, сприяють їх моральному становленню.

У різних країнах світу проблема дитячого читання є актуальною і важливою умовою успішної соціалізації юних громадян.

Проблема «батьки і читання дітей» суспільно значима. Досвід бібліотек для дітей України свідчить, що співпраця родини і бібліотеки стає дедалі актуальнішою і більш потрібною. Бібліотеки визначають шляхи взаємодії, форми та методи роботи з батьками та дітьми.

В наш нелегкий час дитяче читання як ніколи потребує підтримки. Дитяча бібліотека повинна приділяти велику увагу роботі з батьками та сімейному читанню, тому що саме батьки читають дитині його перші книжки, роздивляються разом з нею малюнки, підтримують його радість пізнання і переживають здивування, пов'язані із пригодами і долями книжкових героїв.

«Казки дитині можна читати вже з шести місяців», – впевнено твердять італійські педіатри, автори ініціативи під назвою «Народжені, щоб читати». «Хто сказав, що вона не розуміє? Можливо, вона не може зрозуміти, що це за комашки чорніють на папері... Імена тварин і персонажів видаються їй частиною фантастичного світу. Але навіть шестимісячна дитина може оцінити красу книги. Особливо, якщо її читає ніжним голосом тато чи мама, а дитина сидить на колінах, тісно притулившись до батьківських грудей. Ми народжені, щоб читати».

Італійські педіатри спільно з Асоціацією бібліотек розповсюджують культуру читання вголос серед батьків.

Підтверджено, що діти, батьки яких систематично читають їм книжки вголос, швидше навчаються самостійному читанню.

Традиції спільного читання батьків і дитини благодатно впливають на всю родину, воно передбачає зміцнення духовних зв'язків сім'ї. Ось чому важливо правильно організувати дитяче читання, спрямувати його так, щоб дитина не розгубилася у книжковому морі, щоб спілкування з книгами стало звичним, і, що найважливіше, - приємним та улюбленим заняттям.

Реалізація цього завдання можлива за умови спільної діяльності бібліотеки і сім'ї. Саме бібліотека для дітей повинна налагоджувати шляхи співпраці з родинами, сприяти постійному вдосконаленню виховних можливостей батьків, допомагати їм в оволодінні навичками сімейного читання та усвідомленні його значення, а також створювати відповідні умови - організувати бібліотечний інтер'єр, поєднувати традиційні та інноваційні форми роботи.

Першочерговим завданням бібліотек для дітей є організація та комплектування фонду на допомогу сімейному читанню.

Літературу, призначену для вільного читання членів сім'ї, із питань сімейної педагогіки, психології, культури сімейних відносин слід представити на окремому стелажі. Особливу увагу радимо приділити художньому оформленню тематичних стелажів. Вони повинні систематично оновлюватись і бути привабливими.

Цікавими та корисними для батьків стануть періодичні видання «Ангелятко», «Ангеляткова наука», «Дивосвіт», «Яблунька», «Світ дитини», «Професор Крейд», «Поміркуй і розгадай», «Логопед», «Пізнайко», «Країна знань», «Весела перерва», «Джміль» та інші, які є в наявності бібліотеки.

В систематичному каталозі, картотеці статей бажано виділити тематичні рубрики «Сім'я. Діти. Суспільство», «Сімейне виховання»,

«Сценарії родинних свят», «Кожній дитині – родину», «Проблеми дітей та шляхи їх подолання», «Діти з особливими потребами», «Допомога сім'ям», «Обдаровані діти», «Дитині про її права».

В нагоді стане створення інформаційного центру «Батьківська абетка», в якому можна розмістити для батьків відповідну літературу, інформацію про корисні сайти інтернету, теки накопичувальної інформації: «Розвиваємо інтелект дитини», «Дошкільна педагогіка», «Психологія сім'ї», «Для вас, татусі», тощо. Бажано оформити стенд «Найкраща читаюча сім'я»; проводити групове та індивідуальне інформування батьків, створити міні-куточки для спільного читання та спілкування дітей та батьків.

Читачам-дітям можна запропонувати анкетування «Книги твоїх батьків», «Що читали батьки в твоєму віці?».

В рамках організації сімейного читання бібліотеці доцільно спробувати таку форму обслуговування, як сімейний абонемент, проведення спільних бібліотечних заходів з читачами-дітьми та їх батьками.

Примірна тематика та форми бібліотечних заходів :

- книжкові виставки, інсталяції «Улюблені книги наших батьків», «Улюблені книги вашої сім'ї», «Читаємо разом», «Світ твоїх захоплень»;
- виставки сімейної творчості: «Моє родинне дерево», «Сімейний архів»;
- родинні свята: «Сімейні реліквії», «Тепло родинного вогнища», «Моя сім'я, моя родина в житті і долі України», «Поки живе бабуса, я нічого не боюся»;
- народознавчі години: «Вишита сорочка аж до поясочка», «Рідна хата – наша берегиня», «Світлиця любові»;

- день сімейного читання: «З мамою і татом до бібліотеки»;
- сімейні літературні ігри, вікторини, конкурси: «Світ дітей – світ батьків», «У своїй родині найліпше дитині», «Сила сімейного вогнища»;
- день відкритих дверей: «Запрошуємо до нас на гостину»;
- дискусії: «Сім'я як джерело культури»;
- зустрічі за круглим столом: «Бібліотека. Школа. Сім'я», «Поспілкуємося разом»;
- програми літніх читань: «З книгою на канікулах сумувати ніколи»;
- лялькові та театральні вистави;
- віртуальні екскурсії домашньою бібліотекою: «Наша сімейна бібліотека», «Сім'я і бібліотека»;
- обговорення книг «У колі шанувальників книги»;
- батьківські дні «Дітей виховують батьки. А батьків?», «Я зростаю з книгою»;
- салон цікавих зустрічей «Перехрестя»;
 - консультації для молодих батьків, щодо формування разом з дітьми власної домашньої бібліотеки «Наша сімейна книгозбірня»;
 - акція «Відпусти улюблену книжку у подорож» (мета – добровільний обмін прочитаними книжками з власних колекцій з іншими учасниками акції);
 - оздоровчі бесіди, фізкультхвилинки: «Головне здоровим бути, це потрібно всім збагнути», «Поради королеви Чистоти», «Продукти харчування – наші друзі і вороги», «Книжковий сад для всієї сім'ї»;
 - родинні свята: «Ласка мами зігриває серденько моє», «Молитвою тебе вітаєм, мамо», «Поки живе бабуся, я нічого не боюся», «Вже срібні роси заплітаються Вам в коси»;
 - година народознавства : «Славна бабця, славний дід, слався весь наш древній рід»;
 - інформ - фуршет для молодих родин: «30 хвилин у бібліотеці»;
 - бібліотечна акція «Краща читаюча родина (назва міста чи села)»;
 - сімейні літературні ігри, вікторини, конкурси, брейн-ринги: «Читаємо всією сім'єю», «Я+Я =моя сім'я», «Ну-мо бабусі», «Батьки казкових героїв».

В інформаційній зоні (куточку) для дітей та їх батьків слід розмістити інформацію про послуги бібліотеки, основні заходи, адреси юридичних та соціальних служб, про наявність гуртків, клубів та

об'єднань за інтересами, а також іншу необхідну інформацію під назвою «Азбука для батьків»; «Разом із сім'єю та задля сім'ї»; «Інформаційне бюро для батьків»; «Сім'я. Книга. Бібліотека». Тут також буде доречно оформити інформ - досье різноманітної тематики: «Твої права, дитино»; «Читаймо разом з пелюшок»; «Я народився, я расту...»; «Ваша дитина йде до школи»; «Поки лихо не постукало у двері». У цій зоні читачам має надаватися можливість для вільного ведення розмов, дискусій. Це має бути кімната, де дітлахам розповідатимуть казки, обговорюватимуть їхні улюблені книги, знайомитимуть з новими надходженнями, стимулюючи любов до читання. Тут бажано створити всі умови для відпочинку, а саме: «відокремлену зону», «живий куточок», розмістити акваріум тощо. Якщо до бібліотеки приходять батьки разом з дітьми дошкільного віку, бажано облаштувати в цій зоні особливо затишне місце для малят, створити умови для гри: розмістити іграшки, оригінальні книги, які розраховані на вік малюка.

Література у фонді повинна відповідати потребам батьків, сприяти підвищенню рівня їх педагогічної культури, стимулювати сімейне спілкування.

Одним із варіантів в роботі стане організація тематичних виставок, присвячених проблемам сім'ї. Наводимо декілька прикладів книжково-ілюстративних виставок: «Тільки родина, як вічна зернина на невмирущому полі життя», «Сім'я – родинонька моя», «Сімейна скарбничка», «Секрети щасливого дому», «Сім'я – острів любові і розуміння», «Бібліотека + родина = розвинута дитина» тощо.

Радимо провести також наступні заходи: Дні сім'ї, читацькі зустрічі, конференції, круглі столи, літні «Читаючі дворики», (що збиратимуть кілька поколінь – від наймолодших читачів до бабусь і дідусів); День батьків «Бібліотека і сімейне читання»; оформити експозицію «Виховай книголюба»; підготувати презентацію книжкової виставки «Читаємо і думаємо разом» з оглядом журналів для батьків.

Для кожної сім'ї в подарунок рекомендуємо підготувати комплект закладок «Дитячі журнали», а також скласти рекомендаційний список літератури «Кращі книги для дітей».

Працівники бібліотек можуть організовувати бесіди з фахівцями – дитячими психологами та юристами щодо питань перехідного віку, дитячого здоров'я, правових та сімейних відносин (тематика, коло запрошених фахівців визначаються в залежності від побажань батьків). Часто питання для обговорення підказують самі батьки.

Для ефективності цього напрямку роботи пропонуємо запровадити:

Сімейні клуби. Їх мета – залучення батьків та дітей до спільного прочитання кращих творів вітчизняної та зарубіжної літератури, виховання успішного читача, організація цікавого дозвілля. Кожне засідання клубу передбачає зустріч не тільки з книгою, але і з цікавими людьми міста.

Може стати доброю традицією проводити свята іменинників, багатодітних сімей, «посиденьки» для бабусь і онуків. В кінці року проводиться бенефіс читаючих сімей. До співпраці в клубі бібліотекарям бажано також залучити різних фахівців: учителів, юристів, лікарів, психологів, за їх участю проводити зустрічі «У вас питання – у нас відповідь».

Сімейні літні читання. У період літніх канікул заходи бажано проводити поза стінами бібліотеки. Місцем відпочинку можуть стати: літній майданчик або альтанка, розташовані поруч із бібліотекою. Для дітей та батьків слід організовувати спільні масові заходи: вікторини, подорожі, конкурси, екскурсії, театралізовані вистави: «Бібліотека на галявині», «Літературна аптека», «Бути здоровим – це модно», «Все про етикет», «Український народ і його звичаї».

Такі заходи сприятимуть розвитку пам'яті, кмітливості, творчості, образного та асоціативного мислення у дітей.

З метою надання допомоги батькам у залученні дітей до читання, передбачається проведення засідань «Педагогіка на кожен день», «Психолог радить», «Яку книжку прочитати з дитиною», «Батьки і дітлахи, візьміть у руки книжечки»; складання рекомендаційних списків та пам'яток «Шпаргалка для батьків», «З мамою по книжковому Всесвіту», «Читання для гарного настрою» допоможуть батькам у виборі книг, у формуванні кола читання дитини.

Доцільно провести **сімейний конкурс «Ай да тато, ай да я!»**, присвячений Дню захисника Вітчизни, на якому хлопчики разом зі

своїми татусями покажуть себе справжніми солдатами і чоловіками, виконуючи конкурсні завдання, демонструючи ранковий підйом (надягти на себе гімнастерку, пілотку, ремінь і кирзові чоботи), пришити гудзики, надути повітряні кулі (тренажери для легенів), ловити рибки-букви і складати з них «військові» слова. В результаті - визначатимуться найкмітливіші, найвинахідливіші та найерудованіші сім'ї.

На сімейне свято «В ім'я добра і краси», присвячене Дню Матері (святкується кожної другої неділі травня, у 2016 році – 15 травня), запрошуються матері та бабусі читачів. У конкурсі-візитці діти розкажуть про своїх рідних, а вони, в свою чергу, повідають про інтереси та захоплення улюблених дочок та

онучок. Бабусі матимуть можливість представити себе славними рукодільницями, презентуючи свої особисті вироби: скриньки з листівок; мережива; вишиті та в'язані вироби тощо. Приємним

сюрпризом для бабусь стане невеличкий концерт, підготовлений дівчатками.

Сімейний конкурс «Нерозлучні друзі – дорослі і діти». Читаючі родини беруть участь у веселих змаганнях, в які входять наступні завдання: визначення житла за описом, малюнок будинка із зав'язаними очима, виготовлення предметів із підручних засобів, пошиття одягу із газет, виготовлення салатів (капустяного, бурякового і т.д.). Батьки разом із дітьми можуть взяти участь у конкурсах: «**Рукотворна книга**» (створити книгу своєї родини); «**Заспіваймо всі разом**» (на краще виконання пісні); «**Мрій, твори, втілюй**» (на кращу поробку); «**Я і родина моя**» (на кращий малюнок).

Літературно-народознавче свято «В кожне серце із небес лине нам: «Христос Воскрес!». Присутні дізнаються багато цікавого про великодні традиції і звичаї народу, мистецтво виготовлення писанок, познайомляться з літературою з даної теми, а потім, за «круглим столом», пригощатимуться крашанками та пасками; мами та

бабусі поділяться рецептами великодніх пасок, які принесуть на зустріч.

Шоу «Педагогіка порозуміння». До заходу бажано підготувати виставку малюнків, вишиванок, виробів із пластиліну, паперопластики, бісеру на тему: «Моя родина». Бібліотекарі запропонують батькам обговорити теми: «Чи потрібно карати за погані оцінки», «Чи варто враховувати смак дітей при купівлі їм одягу», «Чи варто готувати їжу на замовлення дітей», «Чи будете ви свої відносини з дітьми за принципом, яким керувалися ваші батьки, або запозичуєте інші методи», «Чи залежить любов до дитини від її поведінки». Серйозна розмова чергуватиметься з конкурсами «Заспіваємо всі разом», «Мамині руки», «Апетитна мозаїка» і ін.

Акція «Читач - з колиски». Спочатку потрібно у бібліотеці оформити звернення до молодих батьків, наприклад такого змісту: «Шановні мами й тата! У вас народилося маля. Щоб дитина виростила розумною, здоровою, щасливою, читайте їй книжки... з колиски». Запрошуються батьки, які мають малюків, бібліотекар проводить бесіду і вручає буклети «Почитай мені, мамо» з рекомендаціями, що читати дітям у перші роки життя.

Проект «Літературні лавочки під відкритим небом» або «Бібліотека без стін» (огляди літератури та періодики, вікторини, голосні читання на лавочці у скверику для маленьких читачів). До цієї акції можна залучати учнів старших класів та волонтерів, батьків читачів та ін. категорії користувачів.

«Бібліоекспрес із подарунків і чудес» - являє собою пошук у книгах (творах) інформації про те, які сімейні свята, традиції існували (існують) у родинах різних народів світу у різні часи. **«Сімейна бібліокомора»** орієнтована на пошук у художніх творах рецептів різних страв.

Книжково-рекламна акція «Парад книг-2015». На вулиці біля будівлі бібліотеки розташовують книжкові вітрини, із заголовками-меседжами: «Приголомшливі хіти сезону», «Читай! Дізнавайся! Дій!», «Покоління Next. Їхній вибір», «Книги на всі часи», «Читаємо разом: я і моя мама». Поруч, на прикрашеному повітряними кульками дереві, розвішують візитки, проспекти, рекламні листівки, що рекламують книги, бібліотеку і бібліотечні послуги.

Бібліотечна алея «Спокуси книжкового літа». Бібліотека запрошує жителів міста прогулятися всією родиною по бібліотечній алеї. Їм пропонують ознайомитися з «Гарячою книжковою десяткою», подивитися роботи переможців фотоконкурсу «Книга в сімейному альбомі».

Пропонуємо Вашій увазі Анкету для батьків « Читання Вашої дитини»

1. Чи є у вас домашня бібліотека? Так Ні /підкреслити/

2. Які газети і журнали ви виписуєте для дітей?

3. Чи активно читає книги ваша дитина?

4. Які книги викликають найбільший інтерес у вашої дитини?

5. Де ваша дитина бере книги для читання?

6. Вона читає художні твори поза шкільною програмою? Так Ні /підкреслити/

7. Чи використовує Ваша дитина аудіо та електронні книги? Так Ні /підкреслити/

8. Які книги ви читаєте вголос і обговорюєте разом з дітьми?

9. Чи ділитесь враженнями про прочитані книги ваша дитина? Так
Ні /підкреслити/

10. Чи дозволяєте ви своїй дитині читати книги не за віком?

11. Як допомагає читання дитині в її навчанні?

12. Які позитивні якості, на вашу думку, розвиває у дитини читання?

13. Чи допомагають вам книги, періодичні видання у вихованні дітей? Які саме?

14. Як ви вважаєте, хто повинен виховувати у дитини любов до книги? Ви Вчитель Бібліотекар /підкреслити/
Дякуємо за відповіді.

Список рекомендованої літератури:

Безручко Н. Відродити історичні традиції сімейного читання в Україні / Н. Безручко // Світ дит. б-к. – 2010. – № 1. – С. 23-26.

Бібліотека та сім'я – партнерство заради майбутнього : огляд діяльності / Мін. культури України, Національна бібліотека України для дітей; [матер. підг. Н.А.Хльобас, літ. Редактор О.А.Решетняк, відп. за випуск А.І.Гордієнко].- К.: [б.в.], 2014.- 20с.

Бібліотека як організатор сімейного читання // Шк. б-ка. – 2010. – № 10. – С. 54.

Богуш А. М. Ваші помічники – книги : поради батькам / А. М. Богуш // Розкажіть онуку. – 2008. – № 11. – С. 51-54.

Васильєва Л. М. Поради бібліотекаря батькам старшокласників / Л. М. Васильєва // Шк. б-ка. – 2011. – № 9. – С. 79-84.

Від родини йде життя людини : родинне свято // Шк. б-ка. – 2012. – № 13-14. – С. 91-93.

Відроджуємо традиції сімейного читання : бібліодайджест за сторінками фахової періодики з циклу «Запозичимо у колег – запровадимо у себе». Вип. 3 / КЗ «Обл. б-ка для дітей» Черкаської обл. ради ; уклад. І. М. Гончар. – Черкаси : [б. в.], 2008. – 24 с.

Гаращенко В. О. «Суперсімейка, або батьки й діти читають залюбки» (родинне свято) / В. О. Гаращенко // Шк. бібліотекар. – 2014. – № 9. – С. 32-35.

Гаркуша В. В. Моя родина і я – читацька сім'я : [сценарій свята] / В. В. Гаркуша // Шк. бібліотекар. – 2014. – № 5. – С. 16-21.

Драніченко Л. Ввійдемо в світ книги разом / Л. Драніченко // Світ дит. б-к. – 2009. – № 2. – С. 27-28.

З родини йде життя людини : [підбірка віршів про сім'ю] // Б-ка вихователя дит. садка. – 2007. – № 2. – С. 53-70.

Кирниченко Т. М. Гаркуша В. В. Моя родина і я – читацька сім'я : [сценарій свята] / В. В. Гаркуша // Шк. бібліотекар. – 2014. – № 5. – С. 16-21.

Драніченко Л. Ввійдемо в світ книги разом / Л. Драніченко // Світ дит. б-к. – 2009. – № 2. – С. 27-28.

Улюблені книги моєї сім'ї / Т. Кирниченко // Шк. б-ка. – 2009. – № 10. – С. 77-78.

Красоткіна Н. Г. Тепло татусевих долонь : родинне свято / Н. Г. Красоткіна // Розкажіть онуку. – 2006. – № 21-22. – С. 6-8.

Кривцова Н. М. Ваша дитина і читання : підказки для батьків: «так» і «ні»/ Н. М. Кривцова // Шк. б-ка.. – 2010. – № 1. – С. 90-91.

Мірошніченко В. Тато, мама, я – розумна сім'я : [родинна інтелектуальна гра] / В. Мірошніченко // Шк. б-ка. – 2011. – № 8. – С. 88.

Моляка О. Шануй Батька й Неньку : (сценарій родинного свята у 2 кл.) / О. Моляка // Початкова школа. – 2012. – № 5. – С. 60.

Мосіна Л. Відроджуємо сімейне читання [досвід ЦБС для дітей м. Дніпропетровська] / Л. Мосіна // Світ дит. б-тек. – 2011. – № 3. – С. 2-14.

Мосорик Г. М. Активні форми роботи у вихованні інтересу до читання: спільна робота вчителів і бібліотекаря / Г. М. Мосорик // Шк. бібліотекар. – 2014. – № 6. – С. 4-6.

Пономар К. Н. Спільними зусиллями виховаємо любов до читання / К. Н. Пономар // Шк. б-ка плюс. – 2012. – № 3. – С. 10- 15.

Поради батькам щодо виховання в дітей любові до читання : матеріали виступу на батьківських зборах // Шк. б-ка. – 2012. – № 13-14. – С. 17-21.

«Тато, мама і я – читацька сім'я» : конкурс ерудитів // Шк. б-ка. – 2012. – № 13-14. – С. 105-106.

Тато, мама, я – розумна сім'я : родинна інтелектуальна гра // Шк. б-ка. – 2001. – № 8. – С. 88.

Читаючі нації створюють читаючі діти : зарубіжний досвід / автор-укладач Н. І. Безручко. – Київ, 2011. – 40 с.

Чічкан Т. М. Виховуємо любов до читання : поради батькам / Т. М. Чічкан // Шк. б-ка. – 2012. – № 5. – С. 87-89.

Юхименко К. М. Як навчити дитину цінувати книгу? : виступ на батьківських зборах / К. М. Юхименко // Шк. б-ка. – 2010. – № 3. – С. 69.

Вебліографія:

Бібліотечна програма сімейних читань [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.childlibrary.ru/adult-book-family-library.html>. – Дата звернення 20 жовт. 2015.

Сімейне читання. – Режим доступу: http://biblioteka-katyusa.blogspot.com/p/blog-page_27.html. – Дата звернення 20 жовт. 2015.

Чайківська Н. Робота дитячої бібліотеки по відновленню традицій сімейного читання [Електронний ресурс]. / Н. Чайківська. – Режим доступу: <http://www.odp.te.ua/?menu=info&id=398>. – Дата звернення 20 жовт. 2015.